

ĐÁNH GIÁ LỢI ÍCH VÀ CHI PHÍ TRONG ĐIỀU KIỆN THỊ TRƯỜNG BIẾN DẠNG

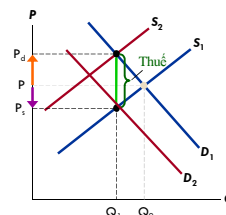
ThS Nguyễn Thanh Sơn

I. Các biến dạng thị trường

1. Tác động của thuế và trợ cấp

Tác động của thuế:

- Việc đánh thuế vào người mua hay người bán không làm thay đổi kết quả
- Người mua trả giá cao hơn
- Người bán nhận được giá thấp hơn
- Sản lượng hàng hóa giảm

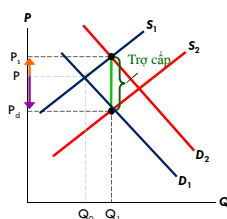


I. Các biến dạng thị trường

1. Tác động của thuế và trợ cấp

Tác động của trợ cấp:

- Việc trợ cấp cho người mua hay người bán không làm thay đổi kết quả
- Người mua trả giá thấp hơn
- Người bán nhận được giá cao hơn
- Sản lượng hàng hóa tăng

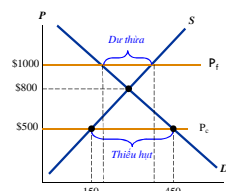


I. Các biến dạng thị trường

2. Tác động của kiểm soát giá

Giá sàn (P_f): mức giá tối thiểu trên thị trường

- Có hiệu lực: cao hơn giá cân bằng
- Tác động: gây ra tình trạng dư thừa



Giá trần (P_c): mức giá tối đa trên thị trường

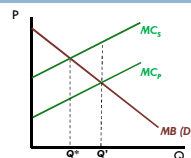
- Có hiệu lực: thấp hơn giá cân bằng
- Tác động: gây ra tình trạng thiếu hụt

I. Các biến dạng thị trường

3. Tác động của ngoại ứng

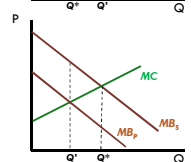
Ngoại ứng tiêu cực:

- Chi phí biên của XH cao hơn chi phí biên của cá nhân
- Thị trường cung ứng quá mức mong muốn



Ngoại ứng tích cực:

- Lợi ích biên của XH cao hơn lợi ích biên của cá nhân
- Thị trường cung ứng không đủ mức mong muốn



I. Các biến dạng thị trường

4. Nguyên tắc CBA khi có biến dạng

- Việc đánh thuế vào ai không làm ảnh hưởng đến kết quả của thị trường, nhưng có ảnh hưởng đến:
 - Sự sẵn sàng chi trả và chi phí cơ hội
 - Mức giá cân bằng trên thị trường
- Giá định chính phủ có vị thế trong thu thuế và trợ cấp: chỉ là những khoản chuyển nhượng

I. Các biến dạng thị trường

4. Nguyên tắc CBA khi có biến dạng

□ Nguyên tắc

□ Lợi ích

- Gia tăng sản lượng: tính theo sẵn sàng chi trả, có tính đến thuế, không tính đến trợ cấp
- Thay thế sản phẩm hiện hành: tính theo chi phí cơ hội, không tính thuế, có tính đến trợ cấp

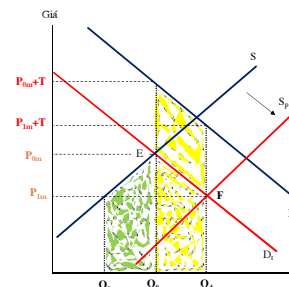
□ Chi phí:

- Gia tăng sản lượng: tính theo chi phí cơ hội, không tính thuế, có tính trợ cấp
- Thay thế sản phẩm hiện hành: tính theo sẵn sàng chi trả, có tính thuế, không tính trợ cấp

II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

1. Lợi ích khi có thuế tiêu dùng

- Thị trường đầu ra ban đầu có thuế tiêu dùng (đánh vào người tiêu dùng) cân bằng tại E
- Dự án làm tăng cung sản phẩm đầu ra, đưa cân bằng đến F
- Lợi ích của dự án:
 - Gia tăng sản lượng tiêu dùng: $Q_d - Q_0$, với sẵn sàng chi trả là mức giá bao gồm thuế
 - Thay thế người sản xuất kém hiệu quả: $Q_0 - Q_s$, với chi phí cơ hội là mức giá không có thuế (chi phí tài nguyên thực tế phải trả)



II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

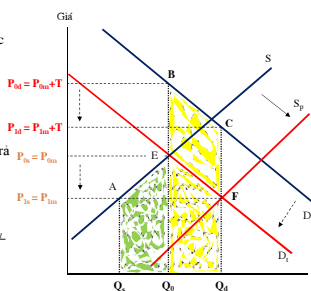
1. Lợi ích khi có thuế tiêu dùng

□ Harberger:

- Có sự khác biệt giữa mức giá người tiêu dùng chi trả và mức giá người sản xuất nhận được
- Thuế đánh vào người tiêu dùng, nên mức giá cân bằng trên thị trường là mức giá người bán nhận được
- Mức giá mà người mua phải trả là mức giá thị trường và thuế phải trả cho chính phủ

$$EB = AvP_s \Delta Q_s + AvP_d \Delta Q_d$$

$$EB = \frac{(P_{0s} + P_{1s}) \Delta Q_s}{2} + \frac{(P_{0d} + P_{1d}) \Delta Q_d}{2}$$



II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

1. Lợi ích khi có thuế tiêu dùng

□ Lợi ích XH

$$\Delta SB = \Delta CS + \Delta PS + \Delta GB + \Delta EE$$

$$\Delta CS = SEFK$$

$$\Delta PS = -SEAK$$

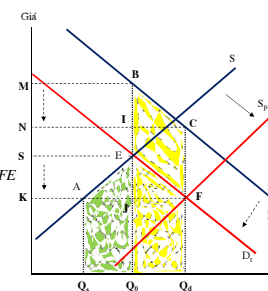
$$\Delta GB = Q_s AFQ_d + T * \Delta Q_d$$

$$\Delta EE = 0$$

$$\Delta T = NCFK - MBSE = CHIF = BCFE$$

$$\Delta SB = Q_s AFQ_d + AEF + BCFE$$

$$\Delta SB = Q_s AEBQ_d$$



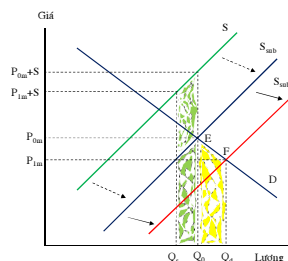
II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

2. Lợi ích khi có trợ cấp sản xuất

- Thị trường đầu ra ban đầu có trợ cấp sản xuất (trợ cấp cho người sản xuất) cân bằng tại E
- Dự án làm tăng cung sản phẩm đầu ra, cân bằng đến F

□ Lợi ích của dự án

- Gia tăng sản lượng tiêu dùng: $Q_d - Q_0$, với sẵn sàng chi trả là mức giá không có trợ cấp
- Thay thế người sản xuất kém hiệu quả: $Q_0 - Q_s$, với chi phí cơ hội là mức giá có trợ cấp



II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

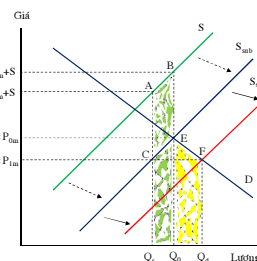
2. Lợi ích khi có trợ cấp sản xuất

□ Harberger:

- Có sự khác biệt giữa mức giá người tiêu dùng chi trả và mức giá người sản xuất nhận được
- Trợ cấp cho người sản xuất, nên mức giá cân bằng trên thị trường là mức giá người mua phải trả
- Mức giá người bán nhận được là mức giá thị trường và trợ cấp nhận được từ chính phủ

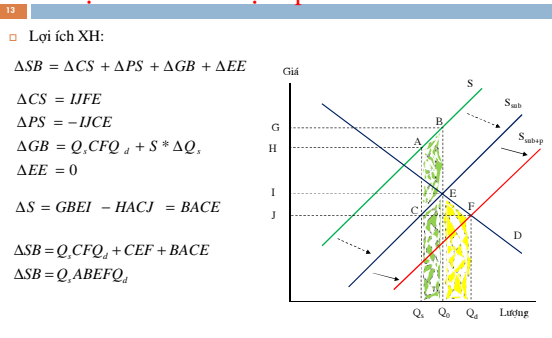
$$EB = AvP_s \Delta Q_s + AvP_d \Delta Q_d$$

$$EB = \frac{(P_{0s} + P_{1s}) \Delta Q_s}{2} + \frac{(P_{0d} + P_{1d}) \Delta Q_d}{2}$$



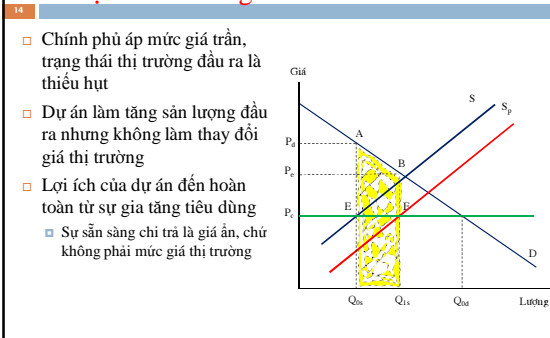
II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

2. Lợi ích khi có trợ cấp sản xuất



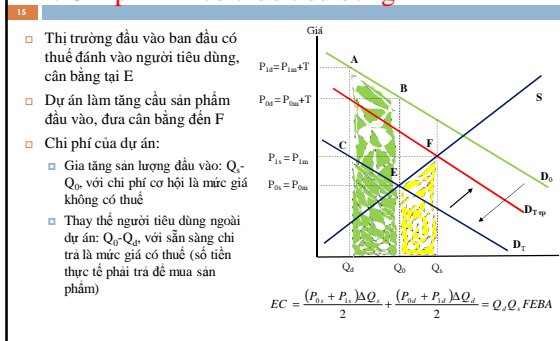
II. Đánh giá lợi ích trong TT biến dạng

3. Lợi ích khi có giá trần



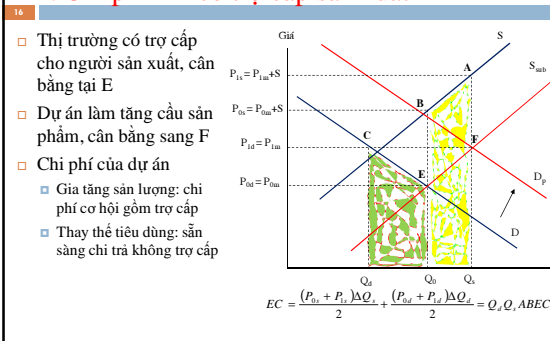
III. Đánh giá chi phí trong TT biến dạng

1. Chi phí khi có thuế tiêu dùng



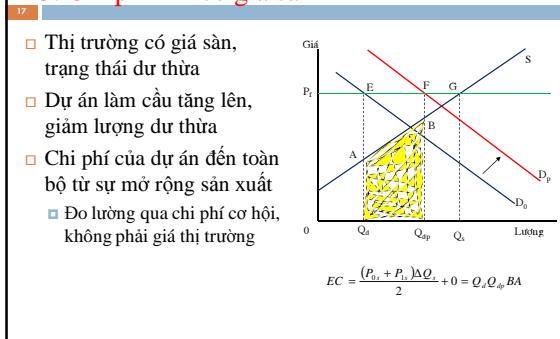
III. Đánh giá chi phí trong TT biến dạng

2. Chi phí khi có trợ cấp sản xuất



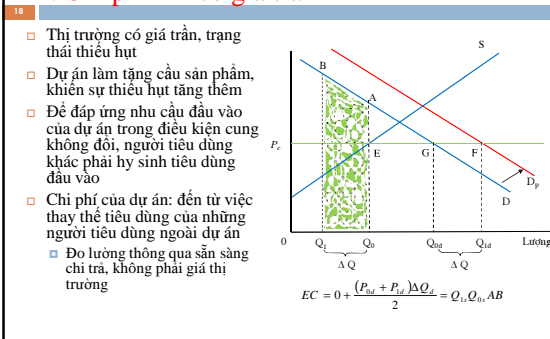
III. Đánh giá chi phí trong TT biến dạng

3. Chi phí khi có giá sàn



III. Đánh giá chi phí trong TT biến dạng

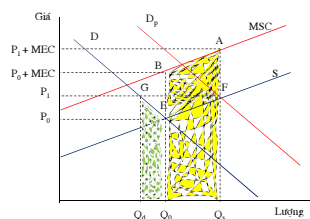
4. Chi phí khi có giá trần



III. Đánh giá chi phí trong TT biến dạng

5. Chi phí khi có ngoại ứng tiêu cực

- Ngoại ứng khiến cho chi phí tư nhân không phản ánh hết chi phí XH
- Dự án làm tăng cầu đầu vào
 - Gia tăng sản lượng: $Q_c - Q_0$, với chi phí cơ hội là mức giá và ngoại ứng
 - Thay thế tiêu dùng: $Q_0 - Q_d$, với sản phẩm chi trả là mức giá thị trường trung bình



Bài tập

Bài 1: Một dự án sản xuất rượu sẽ làm tăng cung rượu lên 120000 thùng. Thông tin về thị trường rượu như sau:

$$(D) Q_d = 600000 - 2000P \quad (S) Q_s = 3000P$$

Hãy tính lợi ích kinh tế của dự án sản xuất rượu trên, biết đồng thời với thực hiện dự án, chính phủ sẽ đánh thuế tiêu dùng rượu 20\$/thùng.

Bài 2: Một dự án khai thác than sẽ tăng cung than lên 1 triệu tấn ở nước A, nơi có giá than cố định là 60\$/tấn. Lượng cầu than hiện tại của nước A ước tính khoảng 20 triệu tấn, trong khi lượng cung chỉ là 12 triệu tấn. Trên thị trường chợ đen, giá than là 100\$/tấn và dự kiến sẽ giảm xuống 95\$/tấn sau khi dự án được thực hiện. Tính lợi ích kinh tế của dự án.

Bài tập

Bài 3: Một dự án cần 100 kỹ sư điện để thực hiện. Hiện tại, trên thị trường đang có 700 kỹ sư điện được thuê với mức lương là 500\$/tháng, ngoài ra chính phủ trợ cấp cho các kỹ sư điện 70\$/tháng. Dự kiến dự án thủy điện sẽ làm lượng của kỹ sư điện tăng 10% và chính phủ giữ nguyên mức trợ cấp. Với mức lương mới này, sẽ có 70 lao động trở lại làm kỹ sư điện. Bên cạnh đó một số nhà máy sẽ không đủ khả năng thuê ở mức lương mới, và buộc phải cho thôi việc 30 kỹ sư điện. Tính chi phí kinh tế của dự án.

Bài 4: Hãy phân tích và minh họa bằng đồ thị chi phí kinh tế của một dự án khi thị trường yếu tố đầu vào có thuế đánh vào người sản xuất.